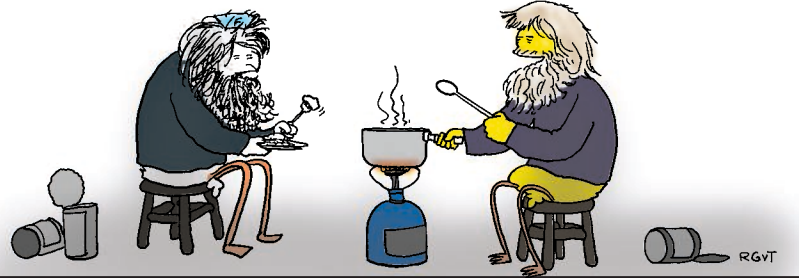

Achter pagina.

FOKKE & SUKKE
HEBBEN ZO HUN BRONNEN

IN APRIL TERUG NAAR DE INTELLIGENTE LOCKDOWN!

ALS DÁT EENS WAAR KON ZIJN!

WOORD

Eerst het woord, toen de werkelijkheid

Elk woord heeft weerklank. Lockdown begon hier als de titel van een film, stelt *Sophie van der Stap* vast.

Tot mijn verrassing is het woord lockdown al in 2016 in de online-editie van de *Dikke van Dale* opgenomen (de online-editie wordt iedere maand bijgewerkt), lang voordat de lockdown ons daadwerkelijk gebeurde en het woord in onze dagelijkse gesprekken sloop. Dit voltrok zich zo soepel dat ik er al die tijd niet bij stil heb gestaan dat we deze vergreling in het Engels deden.

Lockdown: noodmaatregel waarbij een gebied of gebouw niet mag worden betreden of verlaten vanwege gevaar of dreiging, bv. een epidemie.

Best opmerkelijk dat we vlak na het woord ook de werkelijkheid cadeau hebben gekregen. Taal en werkelijkheid volgen elkaar toch meestal andersom op. Dus hoe heeft dit woord zijn plek in onze taal gevonden en waarom toen, in 2016? Wat voor weg heeft een nieuw woord eigenlijk af te leggen voordat het opgenomen wordt in de bijbel van de Nederlandse taal? Van Ton den Boon, hoofdredacteur van de *Dikke van Dale*, begrijp ik dat er twee criteria gelden voor de vermelding van een nieuw woord of nieuwe uitdrukking. Zo moet de taalvorm verklaringsbehoefte zijn (er wordt een uitdrukking mee gevormd of er is sprake van een nieuw, vaktaalig synoniem). Ook moet de taalvorm courant zijn, ofwel in meerdere algemene bron-

nen voorkomen: kranten, tijdschriften, sociale media et cetera.

Lockdown blijkt al sinds de jaren negentig in de Nederlandse media voor te komen. Meestal als vreemd woord (een leenwoord waarvan de oorspronkelijke vorm niet is aangepast aan de fonologie, morfologie en spelling van het Nederlands). Dan werd er bijvoorbeeld verwezen naar een toestand in het Angelsaksisch taalgebied. Ook kwam het woord, vaak met hoofdletter, voor als naam of titel van een film of muziekband. Sinds 2010 is het woord langzamerhand courant geworden.

Lockdown heeft dus pak 'm beet 25 jaar de ondoorgroendelijke paden van de taal moeten afleggen voordat het tot een officiële vermelding ervan kwam. Wellicht wordt op de hoek van de straat nu een woord uitgesproken dat over 20 jaar wordt opgenomen in de *Dikke van Dale*. Ik kan niet achterhalen waarom in dit proces een Engels woord het van een Nederlands woord heeft gewonnen. Ik vermoed omdat het woord al bestond en wij daar via Angelsaksische media kennis mee hebben kunnen maken. In dit geval wisten we dus al van het bestaan af, alleen bestond het nog niet in ons kikkerlandje. Toen wij ook met z'n allen gingen lockdownen hadden we er alvast een woord voor. Alsof we sinds 2016 niet anders gedaan hebben. Zo voelt het inmiddels ook wel een beetje.

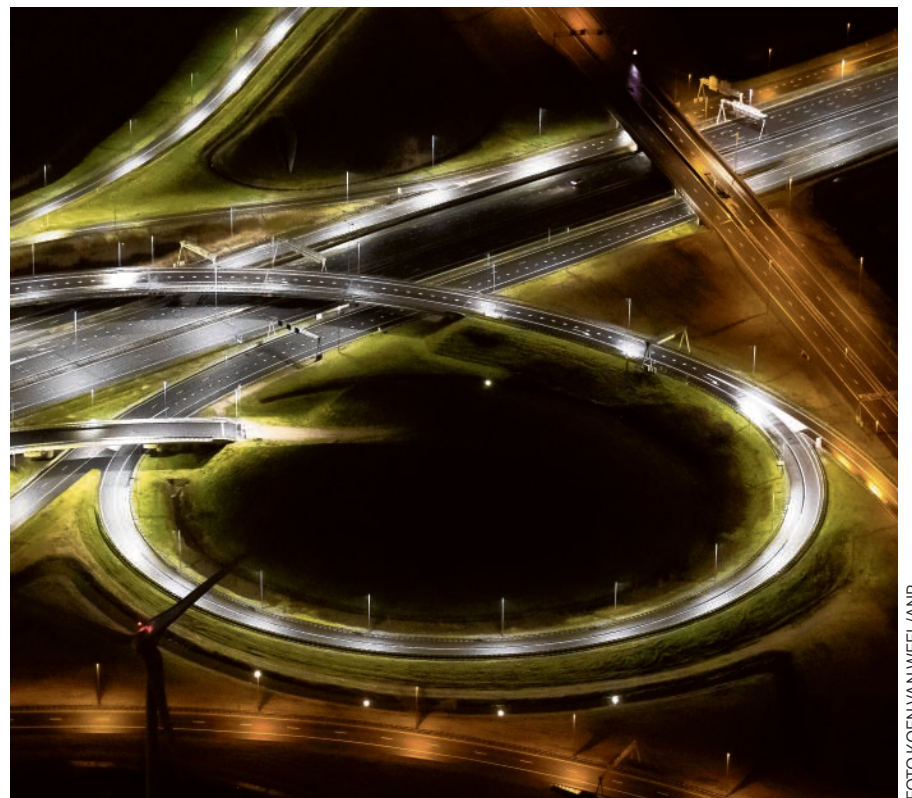

FOTO KOEN VAN WEEEL/ANP

Lockdown

Een opleiding volgen in tijden van Covid-19 is niet de gedroomde studententijd. De Canadese student kunstgeschiedenis Aaron Ansuini (25) was dan ook blij dat zijn nieuwe docent aan de Concordia Universiteit in Montreal hem, ondanks de afstand, met zijn videocolleges wist te inspireren en motiveren. Professor Gagnons diepgaande academische kennis van en vrolijk enthousiasme voor de besproken kunstwerken maakten iets los bij Ansuini, die zelf docent wil worden.

Toen een voorbeeld dat Gagnon in een videocollege gebruikte vragen opriep, zag de student zijn kans schoon zijn nieuwe lievelingsdocent eens persoonlijk te benaderen. Hij googelde de naam van de hoogleraar. In plaats van contactinformatie vond hij een necrologie: François-Marc Gagnon bleek in 2019 op 83-jarige leeftijd te zijn overleden.

Deze ontdekking was een schok voor de student. Hij snapte ook wel dat de colleges eerder waren opgenomen, maar hij had nergens gelezen dat Gagnon gestorven was. Sterker nog, Ansuini was er steeds vanuit gegaan dat de mails die hij van de universiteit kreeg van de hoogleraar zelf waren - en niet, zoals bleek, van een student-assistent die namens de universiteit het audiovisuele erfgoed van Gagnon beheerde.

De geëmotioneerde student deelde zijn ervaringen in een berichtenreeks op Twitter, die al snel 230.000 keer ge-

VIDEOCOLLEGES

De professor geeft niet thuis

Een jonge student geniet van de colleges van een hoogleraar. Op afstand, per video, en doet een opzienbarende ontdekking.

Professor **François-Marc Gagnon** (1935-2019).

SCREENSHOTS YOUTUBE

likt en ruim twintigduizend maal gedeeld werd.

„Waarom zou je zoiets niet melden? Denk je dat studenten niets geven om de mensen van wie ze maandenlang les krijgen?“, schreef hij. „Het is niet alsof we een paar filmpjes van hem gebruiken. De lessen bestaan uitsluitend uit videolezingen van deze dode professor.“ Hoewel hij teleurgesteld is in de gang van zaken, wil hij het vak wel graag afmaken.

Universitair docent Marco Deyasi kijkt de opdrachten van leerlingen na en coördineert het vak. Ook hij bleek niet te weten dat Gagnon het tijdelijke met het eeuwige verwisseld had. „Ik zag de berichten van die student en dacht: Echt? *Oh damn*“, zei Deyasi tegen academisch nieuwsmidde *The Chronicle of Higher Education*, dat vorige week aandacht besteedde aan het incident. „Ik nam aan dat professor Gagnon met pensioen was.“

Zoon Yakir Gagnon, zelf academicus, had geen idee dat de videocolleges van wijlen zijn vader nog steeds gebruikt werden voor officiële vakken. Hoewel hij het afkeurt dat leerlingen niet op de hoogte zijn gebracht van de dood van de hoogleraar, denkt hij dat zijn vader het prachtig had gevonden om te weten dat zijn video's ook na zijn overlijden nog steeds een groot publiek bereiken - en hen zelfs, zie Ansuini, inspireren.

Casper van der Veen

IKJE

Uitje

Door meerdere afzeggingen op mijn werk kon ik vanmorgen zomaar doordeweeks naar de markt. „Nou“, zeg ik tegen de visboer, „dit uitje naar de markt is wel het hoogtepunt van de week.“ Hij overtroeft mij met een *big smile*: „Wij zijn gisteren met het hele gezin naar de tandarts geweest!“

Liesbeth Kooyman

Lezers zijn de auteurs van deze rubriek. Een Ikje is een persoonlijke ervaring of anekdote in maximaal 120 woorden. Insturen via ik@nrc.nl